

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA**

z dnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata
2025-2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465), w związku art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177 z późn.zm.), **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ostrów Mazowiecka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Krystyna Kossowska

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE OSTRÓW MAZOWIECKA NA LATA 2025-2027

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	3
II.	Podstawy prawne realizacji Programu	5
1.	Podstawa prawna	5
2.	Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	6
III.	Charakterystyka społeczno- demograficzna Gminy Ostrów Mazowiecka	7
1.	Diagnoza demograficzna	7
2.	Diagnoza społeczna	9
3.	Główne problemy rodzin z trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka	13
3.1.	Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	13
3.2.	Uzależnienia- alkohol, narkomania	19
3.3.	Przemoc w rodzinie	20
3.4.	Podsumowanie	22
4.	Zasoby instytucjonalne Gminy Ostrów Mazowiecka	23
IV.	Założenia Programowe	26
1.	Adresaci programu	26
2.	Cele Programu	26
3.	Zadania i zasady działania Programu	26
4.	Analiza SWOT w obszarze wsparcia rodziny	31
5.	Realizatorzy programu	35
6.	Zakładane efektu realizacji Programu	36
7.	Finansowanie Programu	37
8.	Monitoring i ewaluacja programu.	37
V.	Podsumowanie	37

I. WSTĘP

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 powstał w oparciu o Ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Program jest kontynuacją programu wspierania rodziny realizowanego w latach 2022-2024 i zakłada dalszą realizację działań profilaktycznych na rzecz rodziny poprzez doskonalenie metod pracy z rodziną oraz wprowadzenie nowych form pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, jest jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórką. Rodzina jest pierwszym i bardzo znaczącym środowiskiem wychowawczym dziecka. W rodzinie nabywa ono wiedzę o otaczającym je świecie oraz panujących między ludźmi stosunkach. Uczy się wyrażania swoich uczuć oraz wartościowania co jest dobre, a co złe. Rodzina kształtuje osobowość młodego pokolenia, postawę społeczną i wyznacza koleje jego losu, dlatego tak ważne jest zachowanie prawidłowych ról społecznych.

Rodzina oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Tylko „zdrowa” rodzina jest warunkiem wychowania młodego pokolenia, które będzie miało poczucie własnej wartości, aspiracji, empatii jak również będzie bazą do budowania kolejnej prawidłowo funkcjonującej najmniejszej komórki społecznej. Dlatego jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Pragnienie posiadania rodziny jest czymś uniwersalnym. Dominujący model, znany jeszcze sprzed kilkunastu lat, oparty na trwałym małżeństwie z silną pozycją mężczyzny, męża i ojca, ustępuje miejsca innym formom życia rodzinnego, opartym na małżeństwach o partnerskim statusie, związkach partnerskich czy niepełnych, z samotnym rodzicem jako głową rodziny. Zmieniają się również oczekiwania wobec rodziny, szczególnie wobec rodziców, związane z presją demograficzną.

Współczesne rodziny posiadają coraz mniej dzieci. Są obarczone wieloma dylematami: balansowaniem między pracą a domem, co ma swoje przełożenie na czas dla rodziny i jakość relacji wewnątrzrodzinnych; wyborem między rodziną z jednym dzieckiem, ale za to maksymalnie „doinwestowanym” czy wielodzietnością i zagrożeniem marginalizacją

Rozpad rodziny związany z niewydolnością wychowawczą, zanikaniem poczucia bezpieczeństwa, narastaniem konfliktów powoduje wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz angażując przy tym instytucje społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowity rozpad więzi rodzinnych i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjająca dla prawidłowego rozwoju dziecka należy zadbać o to, aby ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem. Wskazany jest obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Nasilenie konfliktów rodzinnych prowadzących do niewłaściwej atmosfery wychowawczej, zakłócenia sfery uczuciowej pomiędzy rodzicami a dziećmi, niewłaściwe czy nieskuteczne metody wychowawcze to tylko jedno z nielicznych zaburzeń życia wewnątrzrodzinnego prowadzących do zaniedbań opiekuńczo – wychowawczych. Do najczęściej wymienianych czynników zaburzeń życia rodzinnego należy zaliczyć zjawiska destrukcyjne, głównie alkoholizm. Uzależnienie jednego z członków rodziny wywołuje szkody obejmujące swym zasięgiem wszystkie osoby żyjące w otoczeniu osoby uzależnionej. Prowadzi do pogorszenia sytuacji materialnej, mieszkaniowej, upośledzenia kulturowego, edukacyjnego, powoduje również konflikty między małżonkami i co najważniejsze ma negatywny wpływ na wychowanie i kształcenie dzieci. Zaburzenia zachowania, nieprzewidywalne reakcje, ciągłe awantury, napięta atmosfera, zdolność do agresji i przemocy osoby uzależnionej powoduje, że członkowie rodziny żyją w stanie nieprzerwanego stresu, zagrożenia niepewności i cierpienia. Rodzina z problemem alkoholowym nie zaspokaja potrzeb emocjonalnych, nie pozwala na rozwój oraz nie sprzyja socjalizacji.

Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny

dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez asystentów rodziny, pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmują działania na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Niniejszy Program stanowi realizację dyspozycji ustawowej i jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2024.

Program przygotowano na podstawie sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej oraz dotychczasowych doświadczeń wynikających z pełnienia obowiązków zawodowych pracowników socjalnych oraz asystenta rodziny. Dane statystyczne użyte do opracowania Programu dotyczą 2022 roku, 2023 roku oraz pierwszego półrocza 2024 roku (dane na dzień 30.06.2024r.). Zidentyfikowane problemy społeczne mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka oraz analiza zgromadzonych danych pozwoliła na określenie kierunków działań i priorytetów do realizacji Programu na najbliższe trzy lata. Stanowi on kontynuację wybranych celów i zadań wskazanych do realizacji w poprzednim Programie.

II. PODSTAWY PRAWNE REALIZACJI PROGRAMU

1. PODSTAWA PRAWNA

Realizacja polityki wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej opiera się między innymi na poniższych aktach prawnych:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2024r., poz. 177 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1923),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024r., poz. 1283 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024r., poz. 424 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023r., poz. 2151 z późn.zm.),
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023r., poz. 1939 z późn. zm.),

7. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2024r., poz. 1512),
8. Ustaw z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2024r., poz. 323 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowym (Dz. U. z 2023r., poz. 1335),
10. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023r., poz. 1993 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023r., poz. 2809 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024r., poz. 1465 z późn. zm.).

Priorytetowe kierunki zawarte w Programie Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 oraz planowane w ich ramach przedsięwzięcia są zgodne z kierunkami działań zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie gminnym tj. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016- 2024.

2. ZADANIA GMINY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ

Do zadań własnych gminy, określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku w art. 176, należy obowiązek podejmowania działań wspierających wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zgodnie z powyższą ustawą samorząd gminy powinien realizować następujące zadania:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,

4. Finansowanie:

a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,

5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6. Sporządzanie zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust.3, w terminie:

a) do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,

b) do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

III. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

1. DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA

Gmina Ostrów Mazowiecka położona jest we wschodniej Polsce, w północno - wschodniej części województwa mazowieckiego i powiecie ostrowskim. Swoim zasięgiem otacza miasto Ostrów Mazowiecką. Gmina usytuowana jest w połowie drogi pomiędzy Warszawą a Białymstokiem. W skład Gminy wchodzi czterdzieści jeden sołectw i Osiedle Wojskowe

Komorowo, które zamieszkuje około 12.500 mieszkańców. Siedzibą administracji gminnej, jest miasto Ostrów Mazowiecka, co powoduje, że mieszkańcy gminy są koncentrycznie rozmieszczeni w stosunku do lokalizacji Urzędu. Osobą reprezentującą Gminę na zewnątrz jest Wójt Gminy. Pod względem liczby ludności i obszaru, jest największą gminą powiatu ostrowskiego. Przez teren Gminy Ostrów Mazowiecka przebiegają drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Najważniejszym ciągiem komunikacyjnym jest biegnąca przez tereny gminy trasa szybkiego ruchu S8 łącząca się z trasą Via Baltica. Ze względu na swoje położenie Gmina Ostrów Mazowiecka, jest typową gminą rolniczą. Duży obszar Gminy stanowią piękne lasy Puszczy Białej, które tworzą wyjątkowo korzystny mikroklimat i zachęcają do aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Ostrów Mazowiecka w latach 2022-2024.

Wyszczególnienie	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
MIESZKAŃCY (w osobach)			
Ogółem:	12643	12546	12490
KOBIETY			
Wiek 0-17	1222	1208	1201
Wiek 18-59	3550	3518	3491
Wiek 60 lat i więcej	1565	1573	1587
Ogółem	6337	6299	6279
MĘŻCZYŹNI			
Wiek 0-17	1284	1252	1244
Wiek 18-65	4249	4179	4140
Wiek 65 lat i więcej	773	816	827
Ogółem	6306	6247	6211

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Z powyższych danych wynika, że najliczniejszą grupę mieszkańców gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym, zarówno jeśli chodzi o kobiety, jak i mężczyzn. Natomiast najmniej liczną grupą, jeśli chodzi o kobiety są osoby, które nie osiągnęły pełnoletności. Natomiast w zestawieniu mężczyzn są to osoby starsze. W ogólnym zestawieniu mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka można zauważyć tendencje spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na terenie gminy.

2. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Placówką odpowiedzialną za realizację zadań pomocy społecznej na terenie gminy Ostrów Mazowiecka jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, zlokalizowany pod adresem ul. gen. Władysława Sikorskiego 3, 07-300 Ostrów Mazowiecka.

W celu określenia zadań Programu Wspierania Rodziny niezbędna jest analiza danych o osobach i rodzinach z terenu gminy objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy domowej;
- 7a). potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
10. trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
11. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
12. alkoholizmu lub narkomanii;
13. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
14. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy dla rodzin w latach 2022-2024.

Powody przyznania pomocy rodzinom	Liczba rodzin		
	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Ubóstwo	159	128	115
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	5	3	1
Bezrobocie	104	91	66
Niepełnosprawność	185	172	108
Długotrwała lub ciężka choroba	198	186	135
Przemoc domowa	11	3	21
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Wielodzietność	27	20	16
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	16	11	12
Trudności w integracji osób, które uzyskały w RP status uchodźcy	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	4	3
Alkoholizmu	23	14	14
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	5	2	0
Kłęski żywiołowe lub ekologiczne	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MRiPS- 03.

Z powyższej tabeli wynika, że odbiorcami wsparcia i pomocy społecznej są najczęściej rodziny cierpiące z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności oraz ubóstwa. Bezradność w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej można zaobserwować w rodzinach wielodzietnych oraz w rodzinach, w których pojawia się problem bezrobocie. Niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z takimi problemami jak alkoholizm, przemoc domowa oraz sytuacje kryzysowe w rodzinie. Rodziny dysfunkcyjne bardzo często mają problemy z prawidłowym prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz odpowiednim gospodarowaniem budżetem domowym. U członków rodzin dysfunkcyjnych bardzo często pojawiają się problemy w nawiązywaniu kontaktów z innymi ludźmi, niedojrzałość emocjonalna oraz problemy w środowisku rodzinnym. W rodzinie dysfunkcyjnej

na pierwszym miejscu zaspokajane są potrzeby rodziców, a nie dzieci. Zaburzona jest również więź emocjonalna między członkami rodziny. Atmosfera w rodzinie jest pełna napięcia a zasady są narzucane.

Pracownicy socjalni są osobami, które mają pierwszy i bezpośredni kontakt z rodziną w środowisku rodzinnym. W ramach swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z różnymi problemami. Pracownicy socjalni przeprowadzając wywiady środowiskowe dokonują także diagnozy problemów w rodzinie. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. Istotną rolę w tej kwestii odgrywa praca socjalna w połączeniu ze wsparciem finansowym lub rzeczowym prowadzona na rzecz rodziny.

Tabela 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2022-2024.

Wyszczególnienie:	Liczba rodzin		
	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Rodziny ogółem:	275	291	-
o liczbie osób:			-
1	143	154	
2	43	53	-
3	25	24	-
4	23	24	-
5	24	21	-
6 i więcej	17	15	-
W tym rodziny z dziećmi ogółem:	93	96	-
o liczbie dzieci:			-
1	33	34	
2	18	22	-
3	26	24	-
4	10	10	-
5	3	3	-
6	1	1	-
7 i więcej	2	2	-
Rodziny niepełne ogółem:	22	23	-
o liczbie dzieci:			-
1	11	13	
2	3	3	-
3	6	5	-
4 i więcej	2	2	-

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań rocznych MRiPS- 03.

Dla potrzeb Programu opracowana została karta diagnostyczna zawierająca istotne informacje dotyczące m.in. mieszkańców gminy, rodzin korzystających z pomocy społecznej oraz wsparcia, jakie uzyskują rodziny dotknięte różnego rodzaju problemami. Karta diagnostyczna służy do analizy danych o rodzinach objętych wsparciem oraz określenia celów pracy z rodziną.

Tabela 4. Karta diagnostyczna za lata 2022-2024.

Wyszczególnienie	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Liczba mieszkańców Gminy Ostrów Mazowiecka	12643	12546	12490
Liczba dzieci/młodzieży w wieku 0-18 roku życia	2506	2460	2445
Liczba asystentów rodziny	1	1	1
Liczba pracowników socjalnych	5	5	5
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	305	268	182
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	217	202	131
Liczba rodzin na rzecz których świadczona była praca socjalna	191	199	176
Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym	25	20	10
Liczba dzieci objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	4	4	5
Liczba dzieci dożywianych w ramach rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu”	122	101	77
Liczba uczniów otrzymujących stypendia socjalne	168	154	65
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	6	4	5
Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego	45	40	33
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia rodzicielskiego	57	46	29
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne	378	311	177
Liczba świadczeń wypłaconych w formie zasiłku pielęgnacyjnego dla niepełnosprawnych dzieci do 16 roku życia.	1042	783	526
Liczba mieszkań socjalnych w zasobach gminy	22	31	31

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań.

3. GŁÓWNE PROBLEMY RODZIN Z TRUDNOŚCIAMI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYMI NA TERENIE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

3.1 Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oznacza sytuację, w której rodzice lub prawni opiekunowie nie sprawują odpowiedniej opieki nad dziećmi.

Rodzina bezradna opiekuńczo – wychowawcza to rodzina, która nie spełnia swych podstawowych zadań wobec dzieci. W takiej rodzinie brak jest stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa członków rodziny. Wiąż emocjonalna pomiędzy rodzicami i dziećmi jest zaburzona. Rodzice nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka, zarówno te bytowe, jak i emocjonalne. Najważniejsze są potrzeby rodziców.

Bardzo często dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych traktowane są jako ograniczenie swobody rodziców. Atmosfera w środowisku domowym jest pełna napięcia a zasady są narzucane z góry. Dzieci nie mają możliwości wyrażania swoich uczuć, emocji i myśli. Wobec dzieci często stosowane są surowe kary, nieadekwatne do stopnia przewinienia, których dzieci często nie rozumieją. Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na szereg negatywnych emocji. Niejednokrotnie dzieci w rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi traktowane są jako balast ograniczający swobodę i możliwości rodziców.

Pracownik socjalny i asystent rodziny w ramach swoich obowiązków służbowych, podejmują działania na rzecz poprawy sytuacji rodzin zmagających się z różnymi problemami. Niejednokrotnie są to rodziny dotknięte wieloma dysfunkcjami.

W tutejszym Ośrodku zatrudnionych jest 5 pracowników socjalnych i 1 asystent rodziny. Praca z rodzinami bezradnymi opiekuńczo-wychowawczo wymaga od kadry Ośrodka Pomocy Społecznej profesjonalizmu i pełnego zaangażowania podczas podejmowanych działań. Asystent rodziny jest osobą, która jest najbliżej rodziny i ma najczęstszy kontakt z członkami rodziny.

Asystent rodziny zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest osobą, która jest przydzielona rodzinie w sytuacji niewłaściwego wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczej w stosunku do małoletnich dzieci.

Według art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do głównych zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1;
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
7. wspieranie aktywności społecznej rodzin;
8. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 11a. udzielanie wsparcia dziecku przez towarzyszenie mu podczas posiedzenia albo rozprawy z jego udziałem, o których mowa w art. 76a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2024r. poz. 37, z późn. zm.);
12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a. realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2023r. poz. 1923);
14. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;

15. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
16. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
17. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
18. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
19. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024r. poz. 424 z późn. zm.), lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Głównym celem asystentury rodziny jest podniesienie kompetencji rodziny w celu prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczej. Dodatkowo wsparcie rodziny w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego, gospodarowania budżetem domowym oraz radzenia sobie w trudnych sytuacjach dnia codziennego. Działania podejmowane przez asystenta rodziny ukierunkowane są na odzyskanie przez rodzinę kontroli nad własnym życiem, która umożliwi im w sposób prawidłowy wypełnianie funkcji opiekuńczo- wychowawczej w stosunku do małoletnich dzieci. Współpraca z rodziną odbywa się za zgodą rodziny i przy jej aktywnym udziale lub zgodnie z postanowieniem Sądu. Pierwsze spotkania odbywają się w obecności pracownika socjalnego w celu poznania rodziny i zgromadzenia jak największej ilości informacji o członkach rodziny. Pracownicy socjalni posiadają dużą wiedzę o sytuacji życiowej rodziny, problemach oraz perspektywach na poprawę sytuacji życiowej, które na początkowym etapie współpracy z asystentem rodziny są niezbędne oraz wartościowe. Efekty współpracy asystenta rodziny z rodziną dysfunkcyjną są możliwe do osiągnięcia tylko przy współudziale rodziny na każdym etapie działania. Asystent pracujący z rodziną musi podejmować wiele różnorodnych działań, wśród których można wyróżnić: utrzymywanie stałego kontaktu z rodziną, towarzyszenie klientom w codziennym funkcjonowaniu, przezwyciężanie trudności dnia codziennego, wsparcie w dotarciu do świadczonych pomocy specjalistycznych w formie poradnictwa, konsultacji, mediacji i terapii. Ponadto udzielanie wsparcia w sytuacjach tego wymagających oraz interweniowania, gdy zagrożone jest życie lub zdrowie konkretnej osoby lub całej rodziny.

Rodziny współpracujące z asystentem rodziny borykają się z wieloma problemami, natomiast ich trudna sytuacja jest wynikiem zaniedbań w stosunku do rodziny. Głównym zadaniem asystenta rodziny jest zmiana podejścia osób zmarginalizowanych w stosunku do własnej sprawczości. Uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, jakie działania należy podjąć w celu prawidłowego funkcjonowania rodziny. Należy zauważyć, że do współpracy z asystentem rodziny kierowane są rodziny, u których występuje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny w ramach swoich obowiązków może w tym samym czasie prowadzić pracę jest uzależniona od stopnia trudności i wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15-tu. Celem pracy asystenta jest wsparcie rodziny w zachowaniu jej integralności. Na pracę z rodziną składa się ocena jej sytuacji, planowanie i realizacja zadań mających na celu poprawę funkcjonowania rodziny w różnych obszarach m.in. opiekuńczo-wychowawczym, społecznym oraz ekonomiczno-socjalnym. W tym celu asystent rodziny wspólnie z członkami rodziny oraz pracownikiem socjalnym opracowuje plan pracy z rodziną, który jest przez nią realizowany.

Wspieranie rodziny jest prowadzone z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Asystent rodziny powinien współpracować z wieloma instytucjami zaangażowanymi w sprawy rodzin. Na pierwszym miejscu powinien być pracownik socjalny, z uwagi na dużą wiedzę o rodzinie i doświadczenie zawodowe. Wskazana jest również współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej, Komendą Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej, Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną w Ostrowi Mazowieckiej, placówkami oświatowymi oraz sądami z uwzględnieniem kuratorów zawodowych i społecznych.

Pracę asystenta rodziny można podzielić na dwa obszary działania. Pierwszym jest bezpośredni kontakt z rodziną dysfunkcyjną w miejscu jej zamieszkania lub w innym miejscu wskazanym przez rodzinę. Drugim natomiast jest współpraca asystenta z osobami i instytucjami zaangażowanymi w sprawy rodziny i działającymi na jej rzecz.

Tabela 5. Liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny w latach 2022-2024.

Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
	16	11	12

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań rocznych WRiSPZ.

W powyższej tabeli przedstawiono liczbę rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, które wymagały wsparcia asystenta rodziny. Należy zauważyć, że wartości prezentowane w tabeli dotyczą wszystkich rodzin objętych pomocą asystenta rodziny w ciągu całego roku kalendarzowego.

Praca z rodzinami z problemami opiekuńczo- wychowawczymi jest procesem długotrwałym i złożonym. Efekty współpracy zależne są od zaangażowania rodziny, jej aktywności oraz chęci zmiany sposobu życia. Aby efekty współpracy były zauważalne praca trwa dłużej i wymaga współdziałania z wieloma instytucjami oraz zaangażowania specjalistów. Objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny oraz przedstawicieli innych instytucji i organizacji pomocowych nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych czy minimalizacji występowania patologii lub uzależnienia.

W sytuacji, gdy rodzina nie radzi sobie ze sprawowaniem funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec małoletnich dzieci zostają one umieszczone w pieczy zastępczej. Rodzice mogą zostać trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub prawa te zostają im ograniczone. Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Jak również zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Piecza zastępcza ma przede wszystkim opierać się na pracy z rodziną biologiczną. Głównym jej zadaniem jest umożliwienie powrotu dziecka do rodziny. W sytuacji braku możliwości powrotu małoletniego dziecka pod opiekę rodziców biologicznych dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej oraz w formie instytucjonalnej.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej:

1. rodzina zastępcza

a) spokrewniona,

b) niezawodowa,

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna)

2. rodzinny dom dziecka.

Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej:

1. placówka opiekuńczo-wychowawcza,
2. regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna,
3. interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Podstawą umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest prawomocne orzeczenie Sądu. Istnieje możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O zawarciu umowy Starosta powinien niezwłocznie zawiadomić Sąd.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich możliwych form pomocy rodzicom dziecka. Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu poprawy warunków umożliwiających jego powrót do rodziny biologicznej.

Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Osoba, która ją osiągnęła w okresie przebywania w pieczy zastępczej, może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej za zgodą, odpowiednio, rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli się uczy.

Tabela 6. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2022-2024.

Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
	19	17	16

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań.

Gmina Ostrów Mazowiecka zgodnie z art. 176 ust. 5 oraz art. 191 ust. 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązana jest do ponoszenia częściowych wydatków z tytułu umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej w wysokości:

- 10 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 7. Koszty gminy poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w latach 2022-2024.

Koszty gminy poniesione za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
	116 041	147 013	89 995

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań.

Dane z powyższej tabeli wskazują, że koszty ponoszone za pobyt dzieci w pieczy zastępczej zwiększają się z roku na rok. Sytuacja ma związek z czasem pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Począwszy od 3 roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, koszt odpłatności gminy wzrasta do 50%. Zauważyć można również tendencję wzrostową kosztów ponoszonych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej z uwagi na dodatkowe wydatki ponoszone przez gminę. Do wyżej wymienionych wydatków można zaliczyć koszty objęcia rodziny zastępczej opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, koszty związane z wynagrodzeniem dla rodzin zastępczych oraz koszty utrzymania lokalu.

3.2 Uzależnienia- alkoholizm, narkomania

Życie w rodzinie z problemem alkoholowym wywiera negatywny wpływ nie tylko na osobę pijącą, ale także na jej najbliższych: współmałżonka, dzieci oraz rodziców. Alkoholizm to choroba, która polega na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. W nałóg może popaść każdy, niezależnie od wykształcenia czy sytuacji finansowej.

Nadużywanie alkoholu przez jednego z domowników niesie za sobą takie konsekwencje jak: awantury, agresja, przemoc seksualna, przemoc fizyczna, problemy szkolne dzieci, problemy finansowe, problemy w kontaktach z innymi ludźmi oraz problemy z prawem. Zdarza się również, że alkoholizm przechodzi z pokolenia na pokolenie. Synowie, którzy mają ojców alkoholików, często sami sięgają po alkohol. Natomiast córki często wiążą się z mężczyznami, którzy go nadużywają.

Objawami uzależnienia od alkoholu są zmiany tolerancji na alkohol - wypicie tej samej ilości alkoholu, co kiedyś powoduje słabsze niż poprzednio efekty. Przerwanie dłuższego picia niesie za sobą przykre objawy: niepokój, drażliwość, dreszcze, nudności, nieprzyjemne doznania podobne do głodu i wewnętrznego przymusu wypicia. Dodatkowo zauważyć można uczucie paniki, że nie wytrzyma się bez alkoholu, natomiast obecność alkoholu w życiu staje się czymś bardzo ważnym, poszukuje się okazji do wypicia i dostępności alkoholu.

Nadużywanie alkoholu przez jednego z domowników wywołuje u pozostałych członków rodziny strach, lęk, gniew, smutek, napięcie, wstyd i upokorzenie. Strach i lęk wynikają nie tylko z konkretnych i powtarzających się zagrożeń, ale wiążą się też z rozpadem systemu więzi i oparcia, który powinien istnieć w domu rodzinnym i dawać członkom rodziny poczucie bezpieczeństwa.

Aktem prawnym na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka na podstawie, którego prowadzona jest realizacja wskazanych działań zgodnie z kierunkami zawartymi w w/w ustawach, jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii przez podmioty w nich wskazane. Realizatorem w/w programów jest w szczególności Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ostrowi Mazowieckiej.

3.3 Przemoc domowa

Przemoc domowa w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, zgodnie z art. 2 pkt 1 w/w ustawy oznacza „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;

- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Tabela 8. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w latach 2022-2024.

Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
	31	31	13

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań.

Z powyższych danych wynika, iż na przestrzeni lat 2022-2024 w Gminie Ostrow Mazowiecka zauważalny jest spadek ujawniania przemocy w rodzinie. Być może coraz większe otwarcie się społeczeństwa na problem przemocy, jak również fakt rosnącego zainteresowania zjawiskiem przemocy przez media, ułatwia osobom dotkniętym przemocą podjęcie działań zmierzających do poprawy własnej sytuacji.

Problem przemocy dotyka rodziny niezależnie od wykształcenia, statusu ekonomicznego czy też wykonywanego zawodu. Jest to zjawisko, które dotyczy nie tylko rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale również tych z wyższym statusem społeczno – ekonomicznym, w których pozornie nie powinien występować problem przemocy w rodzinie. Dlatego tak trudne jest podejmowanie działań mających na celu zdiagnozowanie problemu, jak również tych, które mają służyć zatrzymaniu przemocy. Dodatkowym utrudnieniem w realizacji zadań jest brak współpracy rodzin w zakresie przezwyciężania kryzysu, a także problem uzależnienia od alkoholu. Rodziny dotknięte przemocą otrzymują pomoc i wsparcie w ramach prac grup diagnostyczno- pomocowych Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. To na spotkaniach grup diagnostyczno- pomocowych przedstawiciele Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej, służby zdrowia, oświaty oraz komisji rozwiązywania

problemów alkoholowych, wspólnie z osobą, która jest dotknięta przemocą domową opracowują indywidualny plan pomocy. Działania podejmowane są także wobec osób stosujących przemoc domową, z którymi prowadzone są przede wszystkim rozmowy edukacyjno- profilaktyczne.

3.4 Podsumowanie

Wszystkie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej otrzymują wielopłaszczyznowe, kompleksowe wsparcie ze strony instytucji pomocowych działających na terenie gminy.

Czynniki dysfunkcyjne, które negatywnie wpływają na funkcjonowanie rodziny nakładają na szeroko rozumianą kadrę pomocy społecznej, stosowanie pracy socjalnej ukierunkowanej na zmiany negatywnych zachowań i poszukiwanie rozwiązań trudnej sytuacji życiowej. W sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie jest w stanie sobie poradzić z problemami, zachodzi konieczność udzielenia jej pomocy m.in. poprzez stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu poradnictwa specjalistycznego.

Mówiąc o rodzinie musimy spojrzeć na nią horyzontalnie, nie ograniczając się tylko do tzw. rodzin dysfunkcyjnych. W obecnej sytuacji demograficznej naszego społeczeństwa podejmuje się wiele działań promujących rodzicielstwo. Jednym z takich działań jest rządowy program dla rodzin wielodzietnych, w ramach którego funkcjonuje Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny. Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie, co najmniej troje dzieci, bez względu na ich wiek. Karta Dużej Rodziny przyznawana jest każdemu członkowi rodziny, także rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka, którzy spełniają warunki określone w w/w ustawie.

Na podstawie Karty Dużej Rodziny członkowie rodzin wielodzietnych mogą skorzystać z wprowadzonych uprawnień (zniżek na przejazdy kolejowe, niższe opłaty paszportowe, możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych, zniżki na zakup ubrań, obuwia, kosmetyków, książek, paliwa oraz innych dóbr i usług) na poziomie ogólnokrajowym oferowanych przez instytucje i podmioty gospodarcze.

Od 1 stycznia 2019 r. weszły zmiany dotyczące Karty Dużej Rodziny. W związku z nowelizacją powołanej ustawy, od 2019 roku Karta Dużej Rodziny przysługuje również rodzicom, którzy mają lub w przeszłości mieli na utrzymaniu co najmniej troje dzieci – bez względu na ich wiek w chwili składania wniosku. W związku z powyższym znacząco wzrosła liczba osób składających wnioski o przyznanie Karty Dużej Rodziny

Od 1 stycznia 2017 roku, na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka działa Program „Gmina Ostrów Mazowiecka Przyjazna Rodzinie”. Program ma ten na celu wspieranie rodzin wielodzietnych, poprawę warunków materialnych tych rodzin oraz zwiększenie dostępności do instytucji kultury i obiektów sportowych. Osobami uprawnionymi do korzystania z Programu są członkowie rodzin wielodzietnych zamieszkujących na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka, którym przysługuje prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny.

Tabela 9. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny oraz Lokalnych Kart Dużej Rodziny „Gmina Ostrów Mazowiecka Przyjazna Rodzinie” w latach 2022-2024.

Rodzaj Karty	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	360	323	80
Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny „Gmina Ostrów Maz. Przyjazna Rodzinie”	347	345	76

Źródło: Opracowanie własne GOPS w Ostrowi Mazowieckiej na podstawie danych ze sprawozdań.

4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE GMINY OSTRÓW MAZOWIECKA

Program Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2027 będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej. Działania na rzecz dziecka i rodziny realizują poniższe instytucje:

1. Urząd Gminy Ostrów Mazowiecka

- wspieranie lokalnych programów oraz inicjatyw na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny,

- przydział mieszkań socjalnych,
- przyznawanie i wypłacanie stypendiów socjalnych,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży,
- dowóz dzieci niepełnosprawnych do szkół.

2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej

- wsparcie asystenta rodziny,
- praca socjalna,
- aktywizacja społeczno-zawodowa,
- przyznawanie i wypłata świadczeń z pomocy społecznej w formie pieniężnej i niepieniężnej,
- przyznawanie i wypłata dodatków mieszkaniowych,
- przyznawanie i wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- przyznawanie i wypłata świadczeń rodzinnych,
- dożywianie dzieci w szkołach,
- specjalistyczne poradnictwo,
- udział w zajęciach Środowiskowego Domu Samopomocy osób z zaburzeniami psychicznymi,
- usługi opiekuńcze,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- Karta Dużej Rodziny,
- realizacja Gminnego Programu „Gmina Ostrów Mazowiecka Przyjazna Rodzinie”,
- kierowanie podopiecznych do domów pomocy społecznej oraz ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu.

3. Gminny Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej

- rozwijanie działań profilaktycznych i edukacyjnych zmierzających do podniesienia poziomu wiedzy i świadomości lokalnej dotyczącej przemocy domowej,
- rozwijanie działań mających na celu pomoc osobom doznającym przemocy domowej,

- podejmowanie działań wobec osób podejrzewanych i osób stosujących przemoc domową,
- koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy,

4. Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Członków ich Rodzin

- prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień,
- udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad psychologicznych, profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy,
- udzielanie pomocy psychologicznej osobom w kryzysie emocjonalnym,
- motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia,
- udzielanie wsparcia osobom po zakończonej psychoterapii poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia.

5. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

- diagnoza lokalnych zagrożeń na terenie gminy Ostrów Mazowiecka na temat problemów alkoholowych, narkotykowych i innych środków uzależniających;
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych;
- udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej dla rodzin z problemem uzależnień;
- prowadzenie działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej, profilaktycznej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów wśród lokalnej społeczności ze szczególnym ukierunkowaniem na młodzież;
- działania mające na celu ograniczenie dostępności do alkoholu, narkotyków czy innych środków zmieniających świadomość.

6. Placówki oświatowo – wychowawcze

- prowadzenie działalności edukacyjno – wychowawczej,
- prowadzenie zajęć wspierających rozwój dzieci i młodzieży,
- wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci i rodziców,

- organizacja wypoczynku oraz czasu wolnego dla dzieci.

7. Placówki służby zdrowia

- działalność w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej,
- udzielanie świadczeń ambulatoryjnych podstawowej oraz specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- szczepienia ochronne dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

8. Gminna Biblioteka Publiczna

- upowszechnianie czytelnictwa wśród społeczeństwa,
- rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych osób korzystających z biblioteki,
- działalność kulturalna,
- organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

9. Parafie z terenu gminy

- działalność charytatywna,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

10. Organizacje pozarządowe

- działalność charytatywna,
- organizowanie pomocy żywnościowej dla potrzebujących rodzin,

11. Sołectwa

- integracja środowiska lokalnego.

Wszystkie wymienione wyżej instytucje i organizacje współpracują ze sobą, a zakres swoich działań kierują w stronę udzielania różnych form pomocy dziecku i rodzinie.

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

1. ADRESACI PROGRAMU

Program Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2027 skierowany jest przede wszystkim do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji

opiekuńczo – wychowawczych, jak również do przedstawicieli instytucji oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

2. CELE PROGRAMU

Cel główny: `

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w stosunku do małoletnich dzieci oraz działania profilaktyczne na rzecz wzmocnienia rodziny.

Cele szczegółowe:

1. Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom przeżywającym trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wsparcie rodzin bezradnych w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rodzin, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.
2. Działania profilaktyczne na rzecz wzmocnienia rodziny oraz promowanie różnych form spędzania wolnego czasu na rzecz dzieci, młodzieży oraz rodzin.
3. Podejmowanie i koordynacja działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.
4. Wsparcie kobiet w ciąży ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych.

3. ZADANIA I ZASADY DZIAŁANIA PROGRAMU

Udzielanie wsparcia i pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rodzinom bezradnym w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rodzinom, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.				
Lp.	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik /miernik	Czas realizacji
1.	Praca socjalna z rodzinami w których wystąpiły symptomy bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, rodzinami bezradnymi w prowadzeniu gospodarstwa	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej	-ilość rodzin objętych pracą socjalną	2025-2027

	domowego oraz z rodzinami, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.			
2.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej w tym udzielanie pomocy w formie zasiłków celowych, okresowych, dożywiania dzieci w szkołach i przedszkolach.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej	-ilość rodzin objętych pomocą finansową	2025-2027
3.	Udzielanie wsparcia kobietom w ciąży powikłanej, kobietom w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzinom dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej	- ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	2025-2027
4.	Przydzielenie asystenta rodziny rodzinom bezradnym w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezradnych w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rodzinom z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej	- ilość rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	2025-2027
5.	Objęcie pomocą osoby wymagające wsparcia w formie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej	- ilość dzieci objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	2025-2027
6.	Organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	-ilość uczestników, -liczba zorganizowanych form wypoczynku.	2025-2027

7.	Prowadzenie działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych	Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- liczba wniosków o leczenie uzależnienia od alkoholu; - liczba skierowań do GKRPA dotyczących rodzin z dziećmi	2025-2027
8	Umożliwianie rodzinom z dziećmi skorzystania ze specjalistycznego wsparcia, psychologicznego, terapeutycznego i pedagogicznego	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ostrowi Mazowieckiej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej	- ilość rodzin z dziećmi z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka, którym udzielono wsparcia i poradnictwa	2025-2027
9.	Wykonywanie zadań o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolującym związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu	Kuratorzy sądowi Sądu Rejonowego w Ostrowi Mazowieckiej	- ilość rodzin z dziećmi z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka objętych nadzorem kuratora.	2025-2027
10.	Zapewnienie wsparcia i opieki dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej, rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej	- ilość dzieci z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka umieszczonych w pieczy zastępczej.	2025-2027
11.	Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy.	Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej	-liczba Niebieskich Kart w rodzinach	2025-2027

Działania profilaktyczne na rzecz wzmacniania rodziny oraz promowanie różnych form spędzania wolnego czasu na rzecz dzieci, młodzieży oraz rodzin.

Lp.	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik /miernik	Czas realizacji
-----	--------------------	---------------------	-------------------	-----------------

1.	Wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Placówki oświatowo-wychowawcze, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Biblioteki publiczne	- liczba i rodzaj wspieranych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży	2025-2027
2.	Realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych	Placówki oświatowo-wychowawcze	-liczba realizowanych programów	2025-2027
3.	Przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży	Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej – Wydział ds. Nietłnich, dzielnicowi	- liczba rozmów profilaktycznych w szkołach z terenu Gminy Ostrów Mazowiecka	2025-2027
4.	Zagospodarowanie czasu wolnego oraz promowanie aktywności dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności sportowej, rekreacyjnej oraz kulturalnej	Placówki oświatowo-wychowawcze,	- liczba i rodzaj zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	2025-2027

Podjęmowanie i koordynacja działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej.				
Lp.	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik /miernik	Czas realizacji
1.	Współpraca z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej	-liczba wspólnie sporządzonych planów pracy z rodziną	2025-2027
2.	Udział w spotkaniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w	-liczba spotkań zespołów	2025-2027

		Ostrowi Mazowieckiej		
3.	Interdyscyplinarne działania zapobiegające umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, w tym pomoc: - socjalna - poradnictwo	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, instytucje i organizacje działające na rzecz rodziny	-liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej	2025-2027

Wsparcie kobiet w ciąży ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powiklanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych.

Lp.	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik /miernik	Czas realizacji
1.	Przydzielenie asystenta rodzinie zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej,	-liczba rodzin objętych wsparciem asystenta -liczba dzieci z niepełnosprawnością w tych rodzinach	2025-2027
2.	Zapewnianie poradnictwa specjalistyczne oraz wsparcia dla rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, Instytucje lokalne, placówki służby zdrowia	-liczba rodzin korzystających z poradnictwa psychologicznego, prawnego -liczba rodzin korzystających ze skoordynowanych działań w zakresie kompleksowego	2025-2027

			wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin	
3.	Objęcie wsparciem materialnym rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej,	-ilość rodzin korzystających z jednorazowego świadczenia w wysokości 4.000zł	2025-2027

Program Wsparcia Rodziny w Gminie Ostrow Mazowiecka kładzie nacisk na potrzebę wspierania rodzin przeżywającej trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz pomocy w przezwyciężaniu tych problemów. Świadczenie wsparcia dla rodzin potrzebujących pomocy, szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym ma dać poczucie bezpieczeństwa oraz gwarancje wsparcia instytucjonalnego. Każdy potrzebujący członek takiej rodziny powinien mieć zapewnione wsparcie oraz mieć świadomość, że może je otrzymać w instytucjach do tego celu powołanych.

4. ANALIZA SWOT W OBSZARZE WSPARCIA RODZINY

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Polega na podzieleniu zebranych informacji na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (Strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę;

W (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę;

O (Opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany;

T (Threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Analiza tych czynników pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów. Jakościowa analiza obecnej sytuacji rodziny, dziecka i systemu opieki oraz prawdopodobnej przyszłej sytuacji pozwala na ukierunkowanie działań w ten sposób, by sprzyjały one osiągnięciu założonego celu.

MOCNE STRONY

- dobrze działające instytucje zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wiedza i kwalifikacje zawodowe pracowników instytucji pracujących na rzecz rodziny,
- ustawiczne kształcenie kadry pomocy społecznej w zakresie umiejętności działania na rzecz rodziny,
- wspieranie rodzin przez asystenta rodziny,
- doświadczenie i wiedza pracowników OPS odpowiedzialnych za realizację wsparcia na rzecz rodziny,
- obowiązujące akty prawne, programy oraz strategie,
- współpraca instytucji działających na rzecz rodziny np. Zespół Interdyscyplinarny i grupa diagnostyczno- pomocowa ds. przeciwdziałania przemocy domowej,
- znajomość zasobów środowiska lokalnego przez pracowników GOPS,
- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
- działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- zabezpieczenie w budżecie środków na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- realizacja programów profilaktycznych,
- dostępność usług opiekuńczych świadczonych osobom i rodzinom na terenie całej gminy,
- realizacja rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” finansującego dożywianie dzieci w szkołach,
- pozalekcyjna działalność szkół na terenie Gminy Ostrów Mazowiecka w okresie trwania roku szkolnego,
- budowa nowoczesnych boisk i sal gimnastycznych,
- otwartość na współpracę z potrzebującymi rodzinami.

SŁABE STRONY

- mała świadomość społeczeństwa na temat wspierania rodziny i pieczy zastępczej,
- bezradność i niskie kwalifikacje opiekuńczo- wychowawcze rodziców,
- brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych,
- niewystarczające zaangażowanie w zakresie organizacji grup wsparcia w środowiskach

lokalnych,

- niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystania własnych zasobów i możliwości w przewyżnianiu sytuacji kryzysowych,
- wzrost liczby zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży,
- niewystarczający zasób lekarzy psychiatrów dla dzieci,
- niechęć do udziału w zajęciach edukacyjnych, grupach wsparcia i innych inicjatywach integracyjnych podnoszących kompetencje społeczne,
- brak rodzin wspierających,
- brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin zagrożonych marginalizacją,
- brak dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,

SZANSE

- wzrost świadomości i wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo- wychowawczej przez rodziców,
- kształtowanie ogólnokrajowej polityki prorodzinnej,
- wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia,
- współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny,
- udział rodzin w działaniach integrujących w środowiskach lokalnych,
- wzrost zainteresowania i zaangażowania społecznego na rzecz dziecka i rodziny,
- wykorzystywanie potencjału i zasobów organizacji pozarządowych,
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych,
- możliwość współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych,
- możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej,
- rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym.

ZAGROŻENIA

- bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych rodzin,
- zanik więzi i tradycji rodzinnych,
- występowanie zjawiska osłabienia autorytetu rodziny,
- brak zainteresowania rodziców problemami dziecka i formą spędzania przez nie

wolnego czasu,

- zaniechania emocjonalne dzieci,
- występowanie zjawiska przerzucania odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne podmioty i instytucje,
- występowanie zjawisk patologicznych w rodzinach takich jak agresja, przemoc w rodzinie, uzależnienia od alkoholu i innych środków uzależniających,
- rozpad związków (rozwoły, separacje),
- brak umiejętności szukania pomocy w sytuacjach kryzysowych i ryzykownych,
- występowanie syndromu „dziedziczenia biedy”,
- uzależnienie świadczeniobiorców pomocy społecznej od otrzymywanej pomocy finansowej i duża liczba osób długotrwale z niej korzystających,
- wzrost kosztów utrzymania rodziny,
- zagrażające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież,
- wzrost agresji wśród dzieci i młodzieży,
- wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży,
- przydzielanie coraz większej liczby zadań samorządom gminnym bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego na ich realizację,
- wypalenie zawodowe pracowników,
- obniżenie aspiracji życiowych,
- rosnące zapotrzebowanie na udzielenie wsparcia osobom starszym (zjawisko starzenia się społeczeństwa) i niepełnosprawnym,
- potrzeba zaspokojenia potrzeb lokalowych.

Powyższa analiza SWOT została skonstruowana w oparciu o stan wiedzy oraz doświadczenie pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej. Monitoring spraw związanych z pomocą społeczną, znajomość występowania problemów związanych z szeroko rozumianą polityką prorodzinną oraz wiedza na temat problemów, z jakimi borykają się rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo- wychowawczych, pozwoliło na wyodrębnienie przedstawionych w analizie słabych i mocnych stron, jak również szans i zagrożeń. Należy zauważyć, że dominują mocne strony, jakie posiada Gmina Ostrów Mazowiecka, co wiąże się z realną perspektywą na poprawę sytuacji rodzin. Warto jednak zauważyć, że w powyższej analizie pojawia się również dużo zagrożeń, co wiąże się z różnego

rodzaju problemami i patologiami społecznymi. Tylko sprawnie działające instytucje na szczeblu gminnym mogą im przeciwdziałać i dążyć do ich marginalizacji. Z analizy SWOT wynika, że posiadane zasoby, powinny stanowić solidną podstawę do skutecznych działań w przyszłości i wyznaczać kierunki działań na kolejne lata.

5. REALIZATORZY PROGRAMU

Założenia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2027 powinny realizować podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz podmioty specjalizujące się, bądź mające kontakt z dzieckiem i rodziną.

Głównym realizatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, przy współpracy:

podmioty o zasięgu gminnym:

- Urząd Gminy w Ostrowi Mazowieckiej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Placówki oświatowo-wychowawcze (gminny żłobek, przedszkole samorządowe, szkoły)
- Placówki Opieki Zdrowotnej,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Sołectwa.

podmioty o zasięgu powiatowym i inne:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Szkoły ponadpodstawowe,
- Sąd Rejonowy (sędziowie i kuratorzy),
- Organizacje pozarządowe,
- Kościoły, parafie.

6. ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Dzięki realizacji założonego celu głównego oraz celów szczegółowych przy współpracy poszczególnych podmiotów i instytucji zakłada się, że zostaną stworzone odpowiednie warunki i możliwości dla wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie. Ponadto zakłada się rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie oraz poprawę funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ważnym założeniem jest zmniejszenie ilości dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej oraz scalenie rodzin naturalnych, poprzez powrót dziecka do naturalnego środowiska rodzinnego.

W wyniku wdrożenia Programu Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2027 zakładane są następujące efekty realizacji Programu:

1. Podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz wzrost świadomości rodziców na temat prawidłowego pełnienia funkcji rodzicielskich,
2. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności oraz wypracowanie przez rodziny umiejętności przewyższania trudnych sytuacji,
3. Zmiana postaw i zachowań członków rodzin dysfunkcyjnych,
4. Wypracowanie stałej oraz efektywnej współpracy między podmiotami i instytucjami zajmującymi się pracą z rodziną,
5. Wzrost świadomości dzieci i młodzieży względem negatywnych zjawisk społecznych,
6. Podniesienie kompetencji zawodowych pracowników oraz osób pracujących z rodziną w celu zwiększenie skuteczności podejmowanych działań na rzecz rodziny.

7. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań określonych w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2025 - 2027 są środki finansowe poszczególnych podmiotów realizujących zadania na rzecz dziecka i rodziny (budżet gminy i powiatu), środki uzyskane z dotacji z budżetu państwa, jak również środki pozyskane z innych prawem określonych źródeł.

8. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Program Wspierania Rodziny w Gminie Ostrów Mazowiecka na lata 2025 - 2027 jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie on realizowany przy współpracy lokalnego

samorządu, instytucji oraz innych podmiotów zajmujących się pracą na rzecz rodziny. Program stanowi dokument określający cele i zadania, tak więc wymaga oceny i weryfikacji efektywności realizacji poszczególnych zadań.

Monitoring realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025 -2027 będzie się opierał przede wszystkim na gromadzeniu oraz analizowaniu danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej. Dodatkowo pozyskiwane zostaną informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Realizacja programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu realizacji założonych działań. Monitoring Programu pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji oraz planowanie dalszych działań. Zebrane dane pozwolą na kontrolę postępu lub w razie potrzeby podjęcie działań korygujących.

Monitorowanie i ewaluacja Programu będą się odbywać poprzez składanie do dnia 31 marca każdego roku rocznego sprawozdania z realizacji zadań przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, który jest wiodącym realizatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027.

V. PODSUMOWANIE

Program Wspierania Rodziny jest zgodny z kierunkami i działaniami określonymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2024. Ponadto, niniejszy dokument jest spójny z Projektem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ostrów Mazowiecka na lata 2025-2032 oraz jej celami strategicznymi i kierunkami działania. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin dysfunkcyjnych na terenie gminy Ostrów Mazowiecka.

Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a rodzinom w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości do samodzielnego zmierzenia się z występującymi problemami, co zwiększy szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Powyższe działania zwiększą szanse rodzin na prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo- wychowawczej w stosunku do małoletnich dzieci oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobycia nowych umiejętności.

Powodzenie w realizacji Programu będzie zależeć od współpracy z innymi podmiotami zajmującymi się działaniem na rzecz rodziny oraz podejmowaniem interdyscyplinarnych działań w celu profesjonalnej pracy w ramach kompetencji zawodowych.